

Un currículum competencial per a l'educació primària

Març
2016

DECRET 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària

Adquirir coneixements i aplicar-los sobre la realitat en un món en canvi constant

Fonaments i principis

Fomentar la iniciativa, l'esperit crític, la creativitat i el gust per aprendre

Trets principals

L'assoliment de les competències bàsiques com a objectiu

Organització

L'alumne com a protagonista del seu aprenentatge

Metodologia

Una avaluació al servei de l'aprenentatge

Avaluació

Espais de col·laboració, de reflexió pedagògica i d'aprenentatge mutu

Equips docents

Currículum de l'educació primària

Fonaments

Fonaments

Legislació vigent

Llei d'educació de Catalunya

Directrius europees

En l'àmbit de l'educació

Aspectes pedagògics

Línies de treball del Departament d'Ensenyament

Avenços científics

Neuroeducació
Neurociència

Finalitats

Afavorir que tots els alumnes aprenguin més i millor

Potenciar el treball per competències a l'escola

Consolidar un sistema educatiu inclusiu

Desenvolupar l'acció tutorial per contribuir al creixement personal de cada alumne

Currículum de l'educació primària

Principis

Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú

L'alumne en el centre. Les decisions educatives estan centrades en l'alumne, en el seu benestar i en els seus interessos.

Es té cura del benestar i de les emocions dels nens i les nenes.

La comunicació està basada en el respecte.

Es valora l'èxit de cada alumne en relació a les seves capacitats i habilitats. Es tenen altes expectatives en relació a cadascun d'ells.

Es fan propostes que els alumnes estiguin en condicions de fer i es flexibilitza el temps de la seva realització. Es valora el procés i no només el resultat final.

S'ofereix als alumnes propostes d'activitats que es puguin resoldre de formes diferents aplicant estratègies diverses adaptades als diferents estils d'aprenentatge.

Es creen entorns de recerca i contextos on es promogui la construcció de coneixement de manera col·laborativa.

S'utilitzen estratègies de treball cooperatiu.

S'incorporen mesures i suports universals que permeten flexibilitzar el context d'aprenentatge, minimitzar les barreres d'accés a aquest aprenentatge i a la participació en l'entorn.

DUA

S'adapten els recursos (personals, metodològics, tècnics, materials...) a fi de fomentar l'autonomia dels alumnes per aprendre. No adaptem els alumnes als recursos, sinó els recursos als alumnes.

Es prioritzen els agrupaments heterogenis de l'alumnat i es redueix al mínim imprescindible l'agrupació d'alumnes per nivells d'aprenentatge o capacitats.

Els recursos de personal s'organitzen per atendre els alumnes en el seu grup de referència ordinari, de tal manera que s'ampliï al màxim el nombre de sessions amb més d'un mestre a l'aula.

Extracte del document "De l'escola inclusiva al sistema Inclusiu"

Currículum de l'educació primària

Trets principals

El que aquest currículum manté

Continguts

- Es mantenen la majoria de continguts de cada àrea

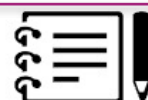

Organització per cicles

- Cicle inicial, mitjà i superior

Projecte interdisciplinar

- Com a mínim un projecte a cada curs

Competències bàsiques

- Les 8 competències bàsiques que s'han d'assolir en finalitzar l'etapa obligatòria

Àrees de coneixement

- Amb continguts i criteris d'avaluació per cicles

Autonomia de centre

- Autonomia pedagògica i organitzativa

Educació artística

- Per a tots els alumnes

El que aquest currículum aporta de nou

Identificació i desplegament de les competències bàsiques per àmbits

- Les àrees s'agrupen en àmbits segons la seva afinitat i caràcter complementari
- S'estableixen les competències bàsiques pròpies de cada àmbit agrupades en dimensions
- S'estableixen orientacions metodològiques i d'avaluació per a cada àmbit

Objectius i continguts

- Els objectius a assolir en acabar l'etapa són les competències bàsiques
- Els continguts es presenten d'una manera més sintètica i clara

Educació en valors

- Nova àrea curricular

Currículum de l'educació primària

Trets principals

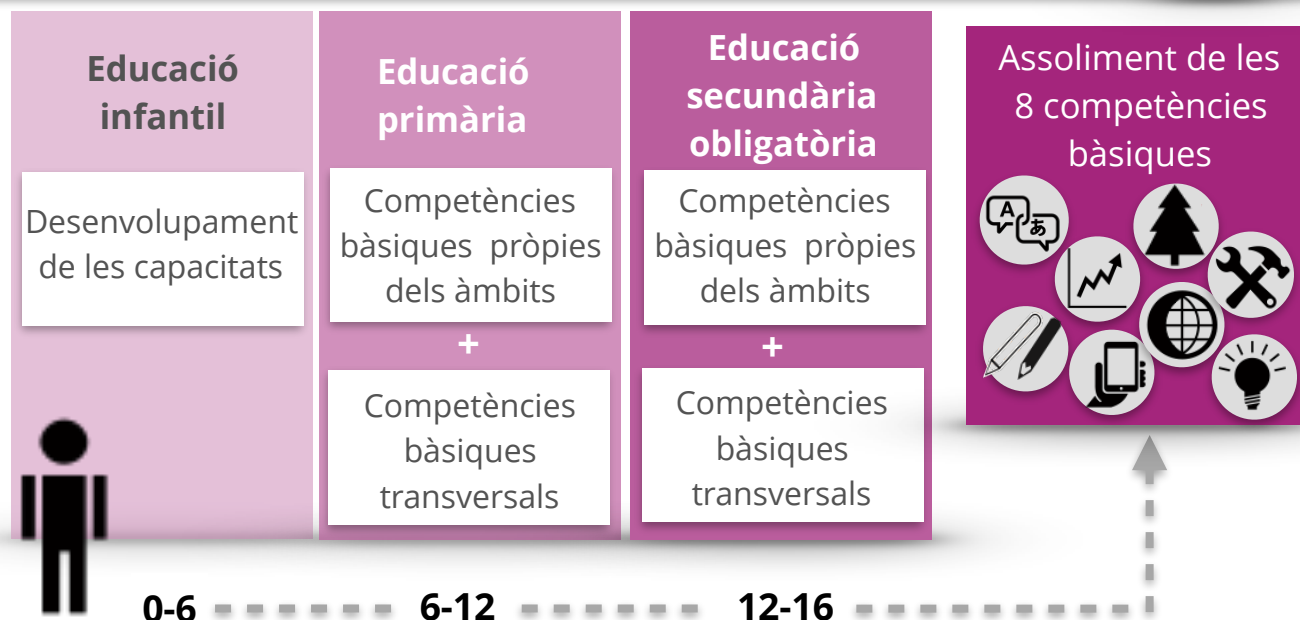
Les 8 competències bàsiques

Competències bàsiques que els alumnes han d'adquirir en acabar l'ensenyament obligatori

1	Competència comunicativa, lingüística i audiovisual	
2	Competència matemàtica	
3	Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic	
4	Competència artística i cultural	
5	Competència digital	
6	Competència social i ciutadana	
7	Competència d'aprendre a aprendre	
8	Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria	

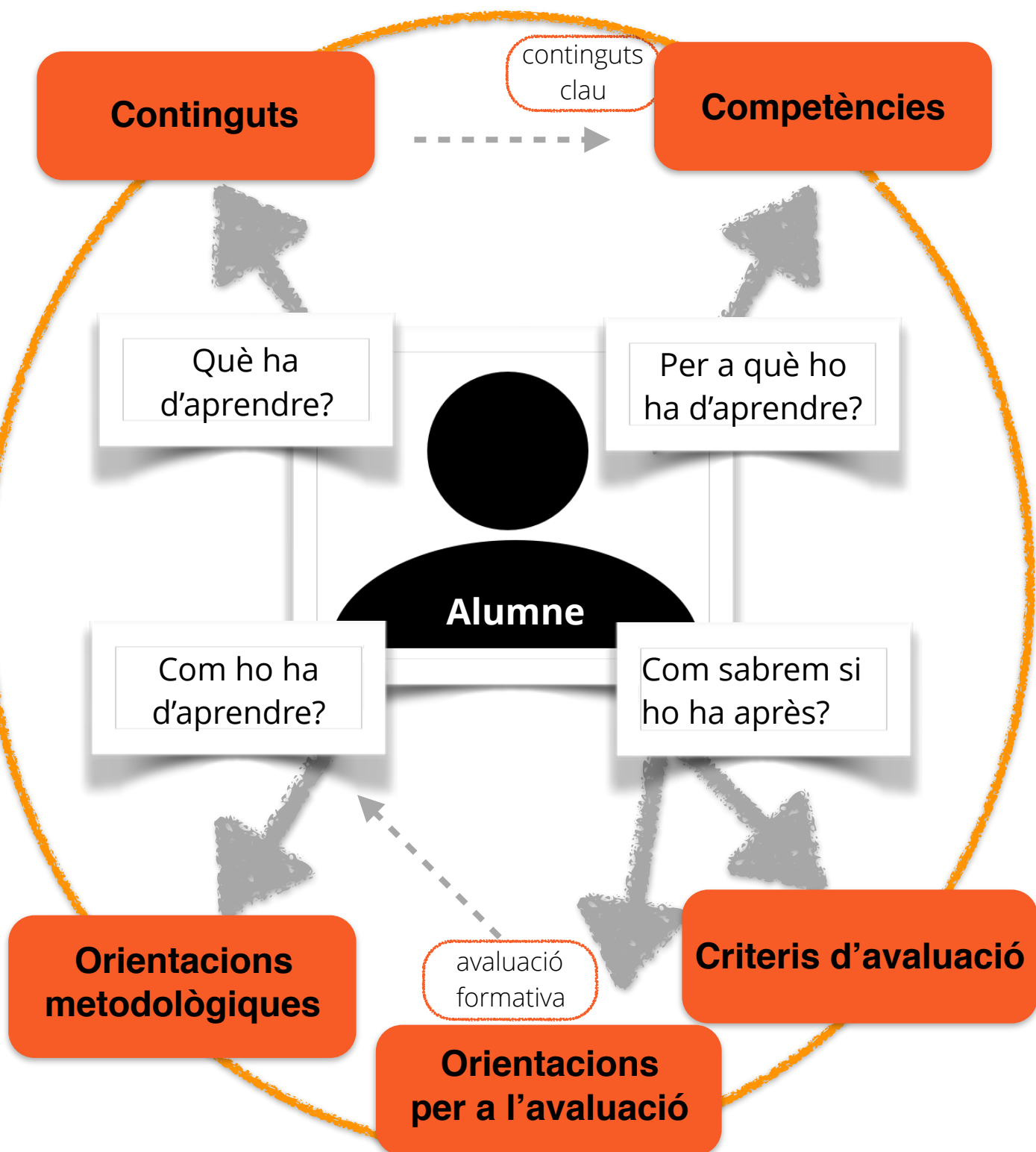
El recorregut per assolir les competències bàsiques

Currículum de l'educació primària

Organització

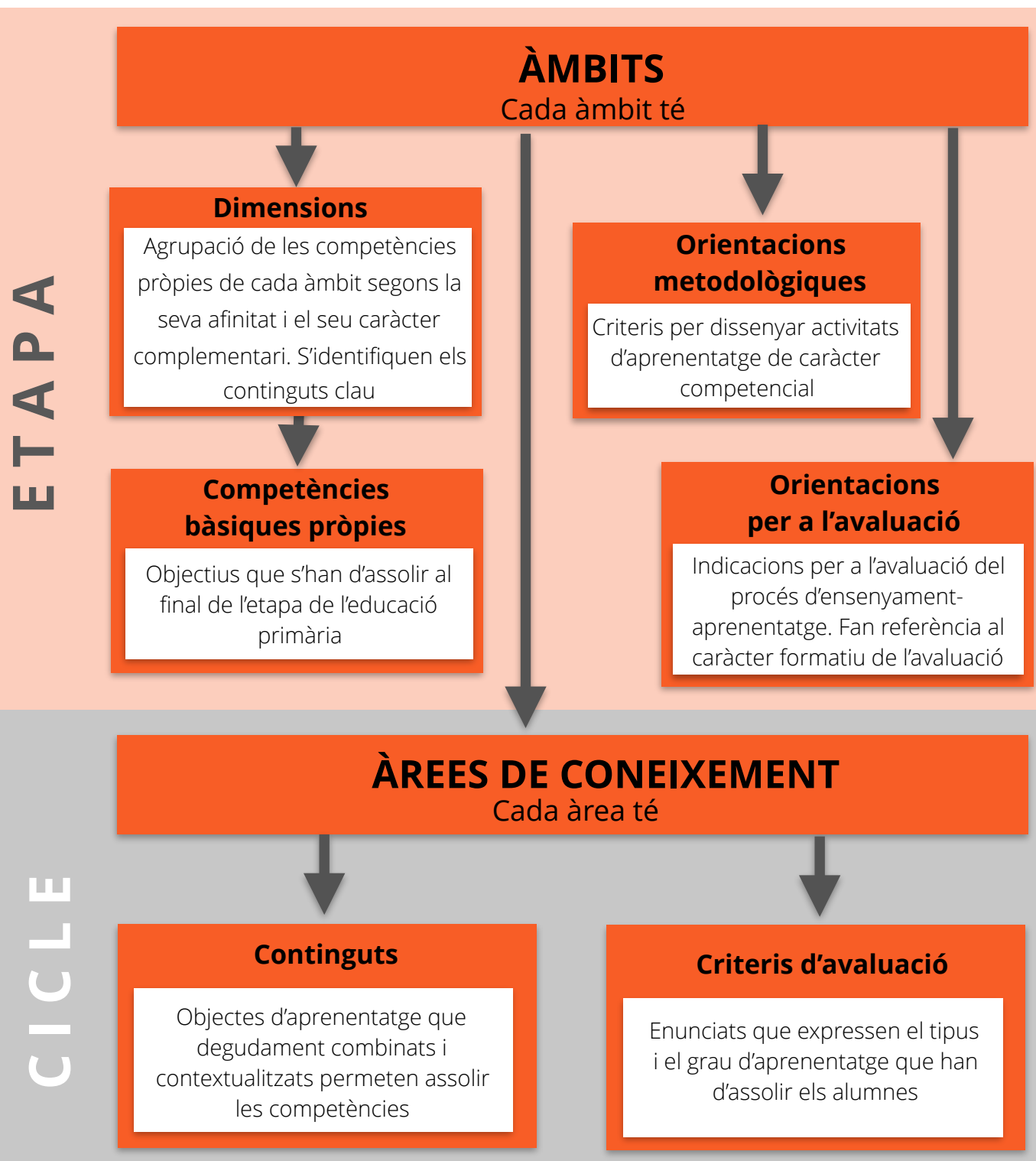
Els elements del currículum

Currículum de l'educació primària

organització

Elements del currículum

Currículum de l'educació primària

organització

Organització curricular

Àmbits	Dimensions Competències bàsiques pròpies	Àrees
Àmbit lingüístic	<ul style="list-style-type: none">Comunicació oralComprensió lectoraExpressió escritaLiteràriaPlurilingüe i intercultural	<ul style="list-style-type: none">Àrea de llengua catalana i literaturaÀrea de llengua castellana i literaturaÀrea de l'aranès (a l'Aran)Àrea de primera llengua estrangera
Àmbit matemàtic	<ul style="list-style-type: none">Resolució de problemesRaonament i provaConnexionsComunicació i representació	<ul style="list-style-type: none">Àrea de matemàtiques
Àmbit de coneixement del medi	<ul style="list-style-type: none">Món actualSalut i equilibri personalTecnologia i vida quotidianaCiutadania	<ul style="list-style-type: none">Àrea de coneixement del medi naturalÀrea de coneixement del medi social i cultural
Àmbit artístic	<ul style="list-style-type: none">Percepció, comprensió i valoracióInterpretació i produccióImaginació i creativitat	<ul style="list-style-type: none">Àrea d'educació artística: visual i plàstica, música i dansa
Àmbit d'educació física	<ul style="list-style-type: none">Activitat físicaHàbits saludablesExpressió i comunicació corporalJoc motor i temps de lleure	<ul style="list-style-type: none">Àrea d'educació física
Àmbit d'educació en valors	<ul style="list-style-type: none">Dimensió personalDimensió interpersonalDimensió social	<ul style="list-style-type: none">Àrea d'educació en valors socials i cívics

Currículum de l'educació primària

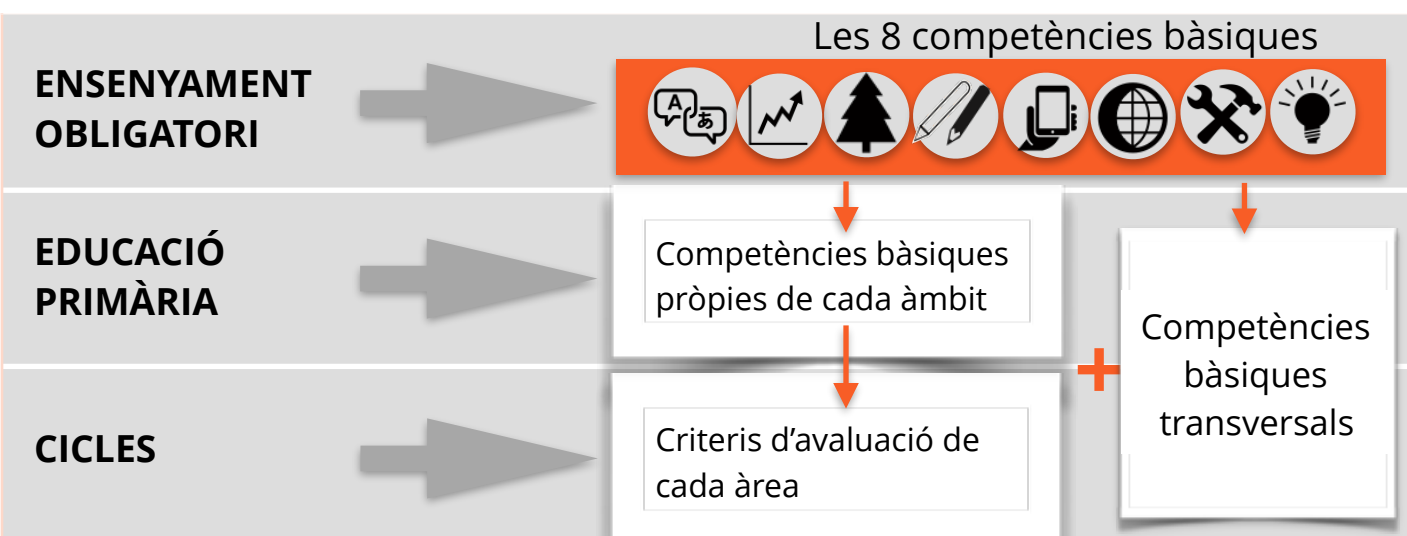
organització

Organització curricular

Àmbits	Dimensions	Àrees
Àmbit digital	Competències bàsiques transversals <ul style="list-style-type: none"> • Instruments i aplicacions • Tractament de la informació i organització dels entorns digitals de treball i d'aprenentatge • Comunicació interpersonal i col·laboració • Hàbits, civisme i identitat digital 	transversal
Àmbit d'aprendre a aprendre	• Autoconeixement vers l'aprenentatge • Aprenentatge individual • Aprenentatge en grup • Actitud positiva vers l'aprenentatge <i>En elaboració!</i>	transversal
Àmbit d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria	• Habilitats personals i emocionals • Presa de decisions • Creació i realització de projectes <i>En elaboració!</i>	transversal

Referents per a l'avaluació

Currículum de l'educació primària

Organització

Horaris mínims i globals d'etapa

Àmbit lingüístic

Àrea de llengua i literatura catalana	}	1050 hores
Àrea de llengua i literatura castellana		
Àrea de l'aranès (a l'Aran)		
Àrea de primera llengua estrangera	}	420 hores

Àmbit matemàtic

Àrea de matemàtiques	}	840 hores
----------------------	---	-----------

Àmbit de coneixement del medi

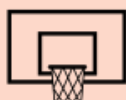
Àrea de coneixement del medi natural	}	630 hores
Àrea de coneixement del medi social i cultural		

Àmbit artístic

Àrea d'educació artística: visual i plàstica, música i dansa	}	525 hores
--	---	-----------

Àmbit d'educació física

Àrea d'educació física	}	385 hores
------------------------	---	-----------

Àmbit d'educació en valors

Valors socials i cívics o religió	}	315 hores
-----------------------------------	---	-----------

Lliure disposició	}	560 hores
-------------------	---	-----------

Total horari lectiu curricular 4725 hores

Esbarjo	}	525 hores
---------	---	-----------

TOTAL 5250 hores

30 minuts diaris de foment de la lectura

L'aprenentatge competencial

**Els nostres
alumnes
hauran
d'aprendre al
llarg de tota la
seva vida**

Cal prioritzar els coneixements que són bàsics i afavorir l'autonomia en l'aprenentatge

Quines són les característiques d'aquests coneixements bàsics

Aquells coneixements i estratègies que són útils per...

Obtenir la comprensió bàsica de cada àmbit de coneixement

Seguir aprenent

Comprendre i actuar en el món actual

Currículum de l'educació primària

Metodologia

Característiques de les unitats didàctiques o dels projectes que afavoreixen l'assoliment de les competències

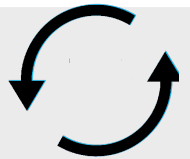
Es comparteixen amb l'alumnat els objectius i els criteris d'avaluació (criteris d'èxit).

Parteix dels interessos dels alumnes en tot el procés o els té en compte.

Els continguts es treballen de manera integrada, no fragmentats per àrees de coneixement, i es relacionen amb contextos reals o problemes quotidians (aprenentatge autèntic).

Les activitats responen a una seqüència didàctica lògica: Exploració d'idees prèvies - Introducció de nous continguts - Estructuració dels coneixements - Aplicació a la resolució de problemes.

Les activitats contenen molts elements d'indagació i recerca que suposen aplicar els coneixements adquirits. Es fan més preguntes que no pas es donen respostes.

Planteja situacions que sovint no tenen una única solució. Provoquen dilemes i controvèrsies que fomenten la discussió entre els alumnes.

Es preveuen tasques que comporten l'ús d'habilitats cognitives de complexitat variada.

Habitualment requereixen del treball en equip (cooperatiu o no), tot i que sempre hi ha una part de recerca i reflexió personals.

Fomenten l'autonomia de l'alumnat i que l'alumne sigui protagonista dels seus aprenentatges.

Currículum de l'educació primària

Metodologia

Característiques de les unitats didàctiques o dels projectes que afavoreixen l'assoliment de les competències

El mestre acompanya: proposa, regula, pregunta, introdueix continguts quan són necessaris...

Es fomenta la metacognició, l'aprendre a aprendre, l'autoregulació. Es té en compte el procés, i no només el resultat final.

S'utilitzen recursos i materials diversos que estimulen la curiositat i la creativitat en l'alumnat.

Es respecten els diferents ritmes de treball de l'alumnat i es vetlla perquè cada alumne doni el màxim que pugui dins les seves possibilitats.

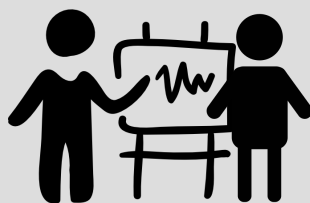
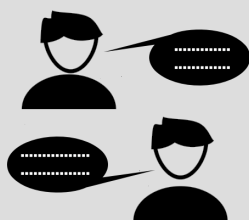
Es preveu dedicar temps per a la coavaluació o la posada en comú dels aprenentatges entre els alumnes.

Es preveu l'ús d'estratègies per ajudar l'alumnat a identificar el que ha après i per comprendre les raons de les seves dificultats.

S'utilitza la conversa per a generar noves idees, preguntes i hipòtesis, organitzar informacions...

En finalitzar es fan servir dinàmiques o instruments perquè els alumnes verbalitzin què han après, identifiquin en què han de millorar i es faciliten eines i recursos per aconseguir-ho.

Currículum de l'educació primària

Avaluació

Ordre ENS/164/2016, de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació en l'educació primària

Funcions de l'avaluació

Avaluar comporta:

Per regular el procés **FORMATIVA** **FORMADORA**

Si les decisions les pren fonamentalment el mestre

Si les decisions les pren fonamentalment l'alumne

Per valorar el procés **QUALIFICADORA**

Si les decisions comporten diferenciar graus d'aprenentatge i orientar

Alguns instruments d'avaluació formativa

Autoavaluació
Instrument d'avaluació formativa per a l'autoavaluació.
Serveix a l'aprenent per a l'autoavaluació (autoavaluació).
Es pot utilitzar a notes les barcelonès.

Rúbrica
Instrument d'avaluació formativa. En un dels eixos s'especificquen tasques i, en l'altre, els criteris o categories de qualitat (expert, ...).
Serveix a l'aprenent per l'autor moment es troba dins del procés per millorar. També serveix per criteris d'avaluació.
Es pot utilitzar des del cicle mitjà.

Compartir criteris d'avaluació
Estratègia imprescindible de l'avaluació formativa: formulació de bones preguntes i la distinció en què es troba l'aprenent el lloc cap al qual ha de tendir.
Serveix a l'aprenent per entendre i assolir els objectius d'aprenentatge.
Es pot utilitzar a notes les etapes del barcelonès.

Base d'orientació
Instrument d'avaluació formativa que mostra una seqüència ordenada d'accions per resoldre un problema o realitzar una tasca. Resumeix el coneixement que els aprenents han d'interioritzar, és a dir, retenir o la memòria de manera que es pugui activar quan calgui.
Serveix a l'aprenent per planificar-se, per fer l'acció de forma autònoma i per autoavaluar-se. És important que l'aprenent generi les pròpies bases d'orientació, o bé que les que utilitzi tinguin sentit per a ell, ja que no tot hom aprèn de la mateixa manera o seguint les mateixes pautes.
Es pot utilitzar des de l'educació primària fins al barcelonès.

Currículum de l'educació primària

Avaluació

Decàleg de l'avaluació formativa

- 1** Compartir amb l'alumnat els objectius educatius i comprovar que se'ls ha fet seus.
- 2** Compartir amb l'alumnat els criteris d'avaluació i comprovar que se'ls ha fet seus.
- 3** Anticipar un guió o una estructura de les sessions i revisar-los constantment amb l'alumnat per ajudar-lo a situar-s'hi.
- 4** Dedicar temps perquè l'alumnat anticipi i planifiqui les accions necessàries per resoldre tasques (individualment o en grup).
- 5** Incentivar la intervenció de tot l'alumnat formulant bones preguntes perquè verbalitzin els aprenentatges, alhora que es comprova el seu progrés.
- 6** Incentivar la discussió i posada en comú entre l'alumnat a l'inici, durant i després d'una tasca per ajudar a l'autoregulació.
- 7** Promoure l'auto i la coavaluació de determinades tasques de forma regular, com una manera de conscienciar l'alumnat del seu punt de partida i del seu progrés cap a l'assoliment dels objectius.
- 8** En finalitzar un tema, i abans de qualsevol activitat d'avaluació, dedicar un temps a recapitular, tot comprovant el grau d'assoliment dels aprenentatges.
- 9** Dissenyar activitats diverses per avaluar aprenentatges funcionals i contextualitzats. Aplicar els coneixements apresos en situacions que no reproduïen literalment els treballats a l'aula.
- 10** Fer un retorn de resultats individualitzat i amb prou comentaris orals i/o escrits per a la millora.

Currículum de l'educació primària

Avaluació

Termes valoratius

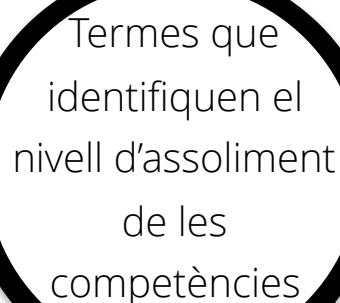

AE Assoliment Excel·lent

AN Assoliment Notable

AS Assoliment Satisfactori

NA No-Assoliment

Termes que identifiquen el nivell d'assoliment de les competències

Documents oficials d'avaluació

Quan l'alumne és a l'escola

Expedient acadèmic

- Resultat de l'avaluació de cada nivell
- Altra informació rellevant

Acta d'avaluació de final de nivell

- Resultat de l'avaluació de tots els alumnes
- Decisió sobre la promoció

Quan l'alumne marxa de l'escola

Historial acadèmic de l'educació primària

- Resultats de l'avaluació de cada nivell
- Valor acreditatiu dels estudis cursats

Informe personalitzat de final d'etapa

- Complementa l'historial acadèmic
- Informació sobre aspectes personals

Informe personal per trasllat

- En cas de trasllat a un altre centre sense haver completat un curs sencer

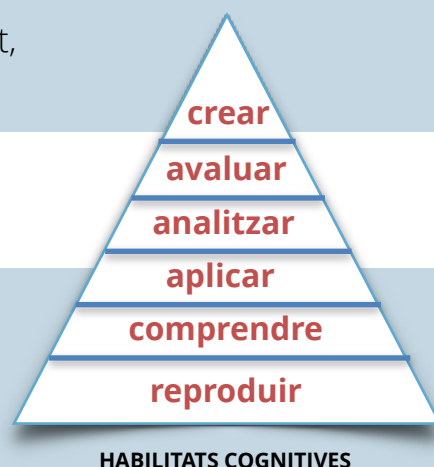
Currículum de l'educació primària

Avaluació

Característiques de les activitats d'avaluació per valorar l'assoliment de les competències

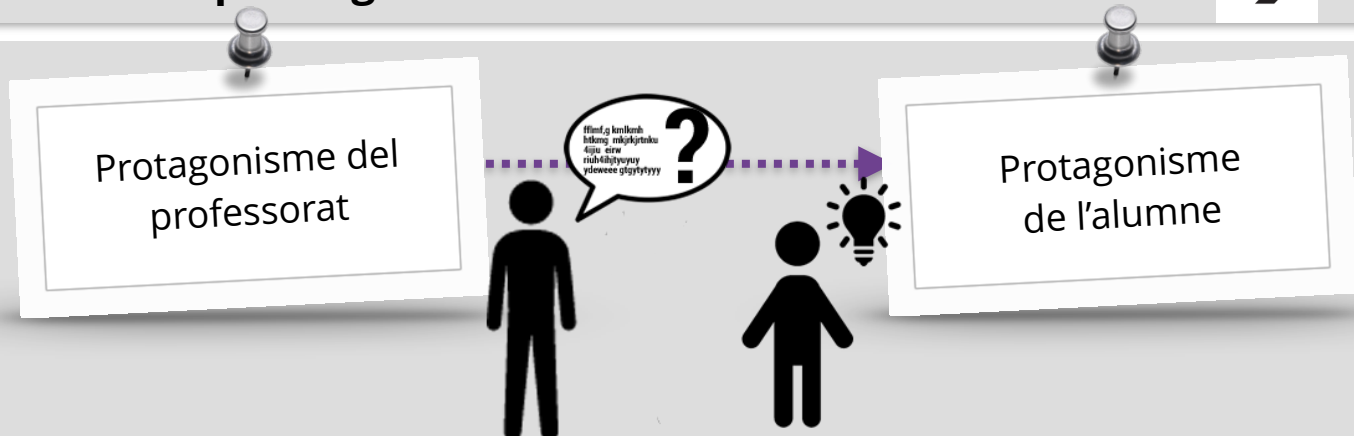
- Parteix d'una situació relacionada amb problemes que l'alumne podria trobar-se en la vida quotidiana i propera als seus interessos i motivacions.
- Demana que l'alumne anticipi o planifiqui les decisions, accions o operacions a fer (permet valorar el procés de raonament de l'alumne).
- Inclou diferents formes de representar la informació (text, gràfics, símbols, mapes, taules, mitjans audiovisuals, etc.).
- Requereix l'ús integrat de coneixements de la matèria àrea o de diferents àrees.
- Requereix, per a la seva resolució, habilitats cognitives de nivells superiors (analitzar, interpretar, justificar, valorar, argumentar, crear...).
- Planteja una tasca o pregunta el destinatari de la qual no és el propi mestre.
- És diferent de les que s'han utilitzat en el procés d'ensenyament, però és coherent amb el que s'ha fet a l'aula.
- S'admet la possibilitat de fer l'activitat d'avaluació amb flexibilitat o sense limitació de temps.
- Planteja tasques o preguntes prou obertes perquè permetin analitzar no només el resultat, sinó també el desenvolupament.
- L'alumne pot realitzar-la fent servir tot el material de suport i consulta disponible al seu abast, és a dir, en les condicions amb què habitualment es resoluria en la vida real.

Currículum de l'educació primària

Equips docents

Canvi de paradigma

La pregunta clau no és tant què he de fer per ensenyar millor, sinó què he de fer per afavorir que els meus alumnes aprenguin més i millor

Els equips docents, equips d'acció i de reflexió

Un canvi que primer passa per la pràctica a l'aula i que s'ha de fer en equip

"Què hem de fer per afavorir l'aprenentatge dels nostres alumnes?"

Què hem de mantenir?

- .
- .
- .

Què hem de millorar?

- .
- .
- .

Què hem de fer que no fèiem?

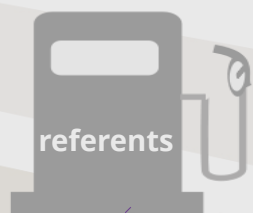
- .
- .
- .

Currículum de l'educació primària

Equips docents

Programar: prendre decisions per aconseguir objectius

Definir objectius i criteris d'èxit

Què volem aconseguir i com sabrem si ho hem aconseguit

Planificar

Què hem de fer per aconseguir-ho

Actuar

Portar-ho a terme

Programar

Regular

Introduir canvis de millora

Avaluar

Contrastar si estem aconseguint el que volíem

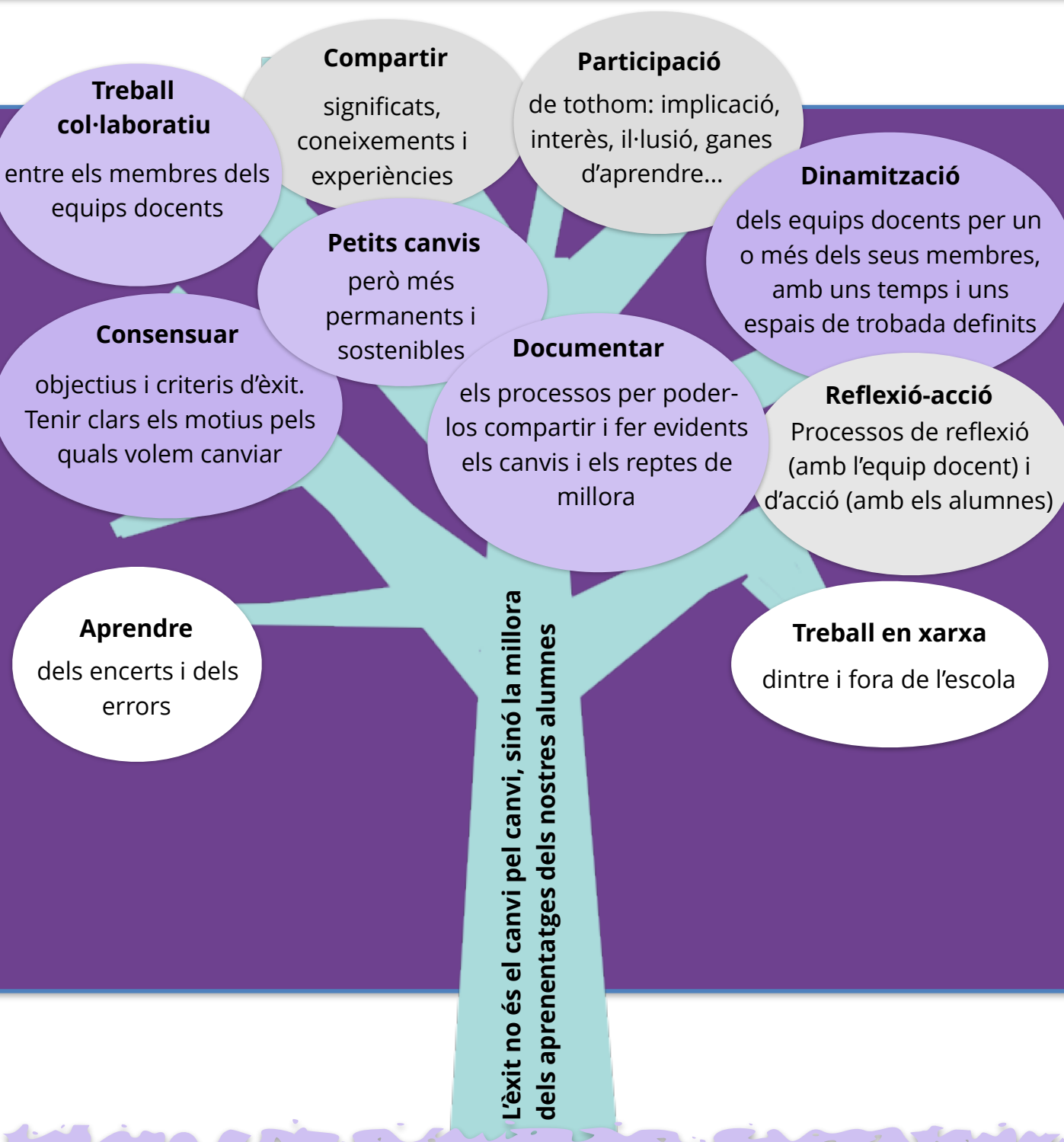
Procés constant i en equip

freepik.com

Currículum de l'educació primària

Equips docents

Característiques d'èxit dels processos de canvi a les escoles

Curriculum de l'educació primària

Glossari

Àmbit

Agrupació de les àrees de coneixement segons la seva afinitat i el seu caràcter complementari. A cada àmbit es defineixen les competències que l'alumne ha d'assolir en acabar l'etapa.

Àrea de coneixement

Organització dels continguts objecte d'aprenentatge. Segons la seva afinitat i el seu caràcter complementari s'agrupen en àmbits.

Competència bàsica

Capacitat d'una persona de resoldre problemes reals en contextos diversos integrant coneixements, habilitats pràctiques i actituds, que es mobilitzen conjuntament per assolir una acció eficaç i satisfactòria.

Competència bàsica pròpia de cada àmbit

Competència vinculada directament a un àmbit que contribueix a l'assoliment de les competències bàsiques.

Continguts

Objectes d'aprenentatge, sabers i coneixements que fan referència a conceptes, procediments i actituds. Aquests continguts degudament combinats i contextualitzats permeten assolir les competències bàsiques. Es presenten agrupats per blocs de continguts.

Continguts clau

Continguts que contribueixen en major mesura al desenvolupament de les competències de cada una de les dimensions.

Criteris d'avaluació

Enunciats que expressen el tipus i grau d'aprenentatge que s'espera que hagin obtingut els alumnes en un moment determinat i que han de ser el referent per a les diverses avaluacions. Es concreten per al final de cada cicle.

Dimensió

Agrupació de les competències pròpies de cada àmbit segons la seva afinitat i el seu caràcter complementari.

Orientacions per a l'avaluació

Indicacions per a l'avaluació del procés d'ensenyament i aprenentatge. Fan referència al caràcter formatiu de l'avaluació.

Orientacions metodològiques

Criteris per dissenyar activitats d'aprenentatge de caràcter competencial.